YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

9 päivänä marraskuuta 2000 *

Asiassa C-126/99,

jonka Pretore di Torino (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Roberto Vitari

vastaan

Euroopan koulutussäätiö

ennakkoratkaisun Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. La Pergola sekä tuomarit M. Wathelet (esittelevä tuomari), D. A. O. Edward, P. Jann ja L. Sevón,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Vitari, edustajanaan asianajaja C. Cotto, Torino,

— Euroopan koulutussäätiö, asiamiehinään asianajajat E. ja M. de la Forest de Divonne, Torino,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen pääneuvonantaja G. Valsesia,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.7.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Pretore di Torino on esittänyt 30.3.1999 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 14.5.1999, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa kantajana on Vitari ja vastaajana Euroopan koulutussäätiö (jäljempänä koulutussäätiö) ja joka koskee hänen työsuhteensa loppumista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Torinossa (Italia) sijaitseva koulutussäätiö on perustettu 7.5.1990 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1360/90 (EYVL L 131, s. 1). Tämän asetuksen

14 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna 27.7.1994 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2063/94 (EYVL L 216, s. 9), säädetään seuraavaa:

"Henkilöstösäännöt

Säätiön henkilöstöön kuuluvat ovat Euroopan yhteisöjen virkamiehiä ja muuta henkilöstöä koskevien asetusten ja säännösten alaisia.

Säätiö käyttää nimittävälle viranomaiselle annettuja valtuuksia henkilöstönsä osalta.

Hallitus antaa yhteisymmärryksessä komission kanssa aiheelliset yksityiskohtaiset soveltamissäännöt."

4 Muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Paikallisella toimihenkilöllä tarkoitetaan — — toimihenkilöä, joka on palkattu paikallisen käytännön mukaisesti tekemään ruumiillista työtä tai suorittamaan palvelutehtäviä toimessa, joka ei kuulu — — henkilöstötaulukkoon — — ."

5 Muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklassa säädetään seuraavaa:

" — — paikallisten toimihenkilöiden palvelussuhdetta, muun muassa

a) palvelukseen ottamista ja työsopimuksen irtisanomista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä,

b) lomia ja virkavapautta,

c) palkkaa,

koskevat edellytykset vahvistetaan kussakin toimielimessä niiden määräysten ja käytäntöjen mukaisesti, jotka ovat voimassa siinä paikassa, missä toimihenkilö hoitaa tehtäviään."

6 Koulutussäätiö ei ole antanut paikallisia toimihenkilöitä koskevia erityismääräyksiä, vaan se soveltaa komission antamia Italiassa työskentelevien paikallisten toimihenkilöiden palvelussuhteen ehtoja koskevia määräyksiä (jäljempänä komission määräykset). Näiden määräysten 3 artiklassa määrätään, että paikallisten toimihenkilöiden työsopimus voidaan tehdä joko toistaiseksi tai määräajaksi mutta että sopimus voidaan tehdä määräajaksi vain, jos "työhön liittyvät olosuhteet tai työn luonne edellyttävät määräaikaisuutta".

7 Muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 81 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Toimielimen ja jossakin jäsenvaltiossa toimessa olevan paikallisen toimihenkilön väliset riidat ratkaisee siinä paikassa voimassa olevan lainsäädännön mukaan toimivaltainen tuomioistuin, missä toimihenkilö hoitaa tehtäviään."

Kansallinen lainsäädäntö

8 Määräaikaisista työsuhteista 18.4.1962 annetun Italian lain nro 230 (GURI nro 125, 17.5.1962; jäljempänä laki nro 230/62) muutetussa 1 §:ssä säädetään, että työsopimukset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi ja että sopimus voidaan tehdä määräajaksi vain tietyissä tässä laissa luetelluissa tilanteissa eli silloin, kun henkilö palkataan:

— hoitamaan kausiluonteista tehtävää

— hoitamaan sellaisten työntekijöiden tehtäviä, jotka ovat poissa sairauden, raskauden, äitiysloman tai asepalveluksen vuoksi

— hoitamaan tavanomaisesta poikkeavia tai satunnaisia tehtäviä

— hoitamaan eri vaiheista koostuvia tehtäviä, joihin tarvitaan erikoistuneita työntekijöitä

— tuottamaan yksittäisiä esityksiä tai radio- tai televisio-ohjelmia

— hoitamaan erityistehtäviä lento-asemilla.

9 Saman lain 2 §:n mukaan määräajaksi tehtyä sopimusta voidaan poikkeuksellisesti ja työntekijän etukäteen antamalla suostumuksella jatkaa kerran ajaksi, joka ei ole pidempi kuin alkuperäisen sopimuksen kesto, jos jatkaminen on tarpeen sellaisten pakottavien olosuhteiden vuoksi, jotka eivät olleet ennakoitavissa, ja jos sopimus koskee samojen tehtävien hoitamista. Jos työsuhde jatkuu pidempään kuin sovitun määräajan, sopimusta pidetään toistaiseksi voimassa olevana siitä päivästä alkaen, jona ensimmäinen määräaikainen sopimus allekirjoitettiin.

10 Erityislaeissa säädetään muista tilanteista, joissa voidaan tehdä määräaikaisia työsopimuksia.

Pääasia

11 Työskenneltyään koulutussäätiössä ylimääräisenä toimihenkilönä kerran jatketun määräaikaisen sopimuksen nojalla 16.10.1995 ja 29.2.1996 välisen ajan Vitari teki koulutussäätiön kanssa paikallisen toimihenkilön työsopimuksen

1.3.1996 ja 31.12.1996 väliseksi ajaksi. Tätä sopimusta jatkettiin 30.6.1997 saakka, jolloin koulutussäätiö katsoi Vitarin työsuhteen loppuvan.

12 Vitari nosti Pretore di Torinossa kanteen, jossa hän väitti, että Italian lainsäädännön ja erityisesti lain nro 230/62 mukaan koulutussäätiö ei voinut lopettaa työsuhdetta tällä tavalla, koska sitä oli pidettävä toistaiseksi voimassa olevana 1.3.1996 alkaen, jolloin hänet oli palkattu ensimmäisen kerran paikalliseksi toimihenkilöksi.

13 Koulutussäätiö päinvastoin katsoi, että sitä vastaan ei voida vedota Italian lainsäädäntöön, koska sen henkilöstöön sovelletaan asetuksen N:o 1360/90, sellaisena kuin se on muutettuna, 14 artiklan mukaisesti "Euroopan yhteisöjen virkamiehiin ja muuhun henkilöstöön sovellettavia asetuksia ja määräyksiä".

14 Pretore di Torino on epätietoinen työsuhteita koskevan kansallisen lainsäädännön ja Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen välisestä suhteesta ja erityisesti viimeksimainittujen 79 artiklan tulkinnasta, minkä vuoksi se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko [Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen] 79 artiklaa, jonka mukaan 'paikallisten toimihenkilöiden palvelussuhdetta, muun muassa

a) palvelukseen ottamista ja työsopimuksen irtisanomista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä,

b) lomia ja virkavapautta,

c) palkkaa,

koskevat edellytykset vahvistetaan kussakin toimielimessä niiden määräysten ja käytäntöjen mukaisesti, jotka ovat voimassa siinä paikassa, missä toimihenkilö hoitaa tehtäviään' tulkittava siten, että Euroopan yhteisöjen toimielin voi päättää olla soveltamatta kansallista lainsäädäntöä ja soveltaa ainoastaan yhteisön säännöksiä, vai onko kansallista lainsäädäntöä joka tapauksessa noudatettava, erityisesti jos se on luonteeltaan ehdoton ja pakottava?"

Ennakkoratkaisukysymys

Asianosaisten ja komission huomautukset

15 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii kysymyksellään selvittämään, onko muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklaa tulkittava siten, että sillä ei kielletä yhteisöjen toimielintä tekemästä paikallisen toimihenkilön kanssa määräaikaista työsopimusta, vaikka siinä valtiossa sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä, jossa toimihenkilö hoitaa tehtäviään, edellytetään, että työsopimus tehdään toistaiseksi.

16 Vitari katsoo, että kun otetaan huomioon se, että muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklassa viitataan määräyksiin ja käytäntöihin, jotka ovat voimassa siinä paikassa, missä toimihenkilö hoitaa tehtäviään, komission määräysten 3 artikla ja lain nro 230/62 1 ja 2 § ovat toisiaan täydentäviä. Näissä säännöksissä rajoitetaan tilanteita, joissa koulutussäätiö voi tehdä määräaikaisia työsopimuksia.

17 Koulutussäätiö puolestaan katsoo, että ennakkoratkaisukysymys ei ole aiheellinen, koska komission määräykset, sellaisina kuin niitä on sovellettu käsiteltävänä olevassa asiassa, ovat määräaikaisia työsopimuksia koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisia. Koulutussäätiö toteaa, että Italiassa tätä alaa säännellään useilla lainsäädäntöön kuuluvilla tai tapaoikeudellisilla oikeussäännöillä, joilla 80-luvun lopusta alkaen on vapautettu huomattavasti määräaikaisten sopimusten käyttöä.

18 Koulutussäätiö toteaa toissijaisesti, että muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklan sanamuodosta käy ilmi, että yhteisön lainsäätäjä ei ole ehdottomasti edellyttänyt toimielinten noudattavan sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jossa paikalliset toimihenkilöt hoitavat tehtäviään. Toimielimet voivat päinvastoin antaa paikallisten toimihenkilöiden työsuhteen ehtoja koskevia omia määräyksiä, jolloin on kuitenkin otettava huomioon kyseisessä valtiossa noudatettavat periaatteet.

19 Komissio viittaa julkisasiamies Capotortin asiassa 105/80, Desmedt (tuomio 25.6.1981, Kok. 1981, s. 1701), esittämään ratkaisuehdotukseen ja korostaa sitä, että paikallisiin toimihenkilöihin sovellettavat säännökset koostuvat sekä yhteisön säännöksistä että kansallisista säännöksistä. Kansallisen lainsäädännön tehtävänä on komission mukaan sekä rajoittaa yhteisön toimielinten lainsäädäntövaltaa että säädellä kysymyksiä, joita yhteisön lainsäädäntö ei kata.

20 Komissio viittaa kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 232/84, Tordeur ym., 3.10.1985 antamaan tuomioon (Kok. 1985, s. 3223) ja toteaa, että kansallisten säännösten soveltaminen ei voi johtaa yhteisöjen toimielinten itsemääräämisoikeuden rajoittamiseen. Näin ollen komission mukaan se, että kansallisen säännöksen noudattamatta jättämisen seuraamuksena määräajaksi palkatun työntekijän ja hänet palkanneen toimielimen välistä työsopimusta pidettäisiin toistaiseksi voimassa olevana, loukkaisi henkilöstön palkkaamisesta vastaavan nimittävän viranomaisen yksinomaista toimivaltaa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

21 Komission määräysten 3 artiklan mukaan Italiassa tehtäviään hoitavien paikallisten toimihenkilöiden työsopimukset on pääsääntöisesti tehtävä toistaiseksi voimassa oleviksi, mistä voidaan poiketa vain, jos työhön liittyvät olosuhteet tai työn luonne edellyttävät määräaikaisuutta. Tältä osin tämä määräys ja asiaan sovellettavat kansalliset säännökset, joissa myös suositaan toistaiseksi voimassa olevien sopimusten tekemistä, eivät ole keskenään ristiriitaisia.

22 Kansallinen lainsäädäntö, johon ennakkoratkaisupyynnön tehnyt tuomioistuin viittaa, on tosin täsmällisempi, koska siinä luetellaan nimenomaisesti tilanteet, joissa määräaikaisia sopimuksia voidaan poikkeuksellisesti tehdä.

23 Muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklan perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, että sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka alueella paikallinen toimihenkilö hoitaa tehtäviään, olisi sellaisenaan sovellettava yhteisöjen toimielimen ja paikallisen toimihenkilön väliseen työsuhteeseen. Kyseisestä artiklasta ilmenee, että paikallisten toimihenkilöiden työsuhteen ehdot "vahvistetaan kussakin toimielimessä niiden määräysten ja käytäntöjen mukaisesti", jotka ovat voimassa siinä valtiossa, jossa toimihenkilö hoitaa tehtäviään, mikä merkitsee pelkästään sitä, että kunkin toimielimen antamat määräykset eivät saa olla ristiriidassa kansallisen oikeuden perussäännösten kanssa.

24 Kuten tämän tuomion 21 kohdasta ilmenee, komission määräysten 3 artikla on kuitenkin Italian lainsäädännön perusperiaatteiden mukainen.

25 Näin ollen ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 81 artiklan 1 kohdan mukaisesti arvioitava, edellyttävätkö Vitarille osoitettuun työhön liittyvät olosuhteet tai työn luonne sopimuksen määräaikaisuutta komission määräysten

3 artiklan mukaisesti. Kuten julkisasiamies korostaa ratkaisuehdotuksensa 32 kohdassa, ennakkoratkaisupyyntö ei missään tapauksessa sisällä tietoja, joiden perusteella yhteisöjen tuomioistuin voisi arvioida tätä seikkaa.

26 Mikäli ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoisi, että pääasiassa on rikottu komission määräysten 3 artiklaa, koska työhön liittyvät olosuhteet tai työn luonne eivät edellytä sopimuksen määräaikaisuutta, sen olisi palautettava lainmukaisuus muuttamalla kyseessä oleva määräaikainen sopimus toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi.

27 Tällaista komission määräysten 3 artiklan rikkomisesta aiheutuvaa seurausta ei voida pitää yhteisöjen toimielinten tai toimistojen itsemääräämisoikeuden rajoittamisena, toisin kuin yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa Tordeur ym. antamassaan tuomiossa, jossa olosuhteet olivat täysin erilaiset kuin pääasiassa.

28 Edellä mainittu asia Tordeur ym. koski sitä, onko yhteisön oikeuden vastaista soveltaa tilapäistyövoimaa välittävien yritysten palveluja käyttäviin yhteisöjen toimielimiin sellaista kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään, että tiettyjen tilapäistyötä koskevien säännösten rikkomisesta seuraa, että tilapäistyöntekijän ja hänen työnantajansa välillä katsotaan olevan toistaiseksi voimassa oleva sopimus.

29 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että vaikka tilapäistyöntekijän sosiaalista suojelua ei voida laiminlyödä pelkästään sillä perusteella, että kyseinen työntekijä on yhteisöjen toimielimen palveluksessa, tilapäistyöntekijää ei voida suojella toimilla, joilla rajoitettaisiin yhteisöjen toimielinten itsemääräämisoikeutta (em. asia Tordeur ym., tuomion 27 kohta).

30 Pääasiassa kuitenkin nimenomaan koulutussäätiön soveltamien komission määräysten 3 artiklassa säädetään, että Italiassa tehtäviään hoitavien paikallisten toimihenkilöiden kanssa voidaan tehdä määräaikaisia sopimuksia vain, jos työhön liittyvät olosuhteet tai työn luonne edellyttävät työsuhteen määräaikaisuutta.

31 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymykseen on vastattava, että muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklaa on tulkittava siten, että siinä kielletään yhteisöjen toimielintä tekemästä paikallisen toimihenkilön kanssa työsopimusta määräajaksi, kun se on kiellettyä paikallisten toimihenkilöiden työsuhteen ehtoihin sovellettavien toimielimen omien määräysten mukaan, joita annettaessa on otettu huomioon sen valtion määräykset ja käytännöt, jossa toimihenkilö hoitaa tehtäviään. Näin ollen ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on arvioitava komission määräysten 3 artiklan mukaisesti, edellyttävätkö työhön liittyvät olosuhteet tai työn luonne sitä, että pääasian asianosaisten välillä tehty paikallisen toimihenkilön työsopimus on määräaikainen. Jos vastaus on kieltävä, tämän tuomioistuimen on muutettava kyseinen sopimus toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi.

Oikeudenkäyntikulut

32 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Pretore di Torinon 30.3.1999 tekemällään päätöksellään esittämän kysymyksen seuraavasti:

Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 79 artiklaa on tulkittava siten, että siinä kielletään yhteisöjen toimielimiä tekemästä paikallisen toimihenkilön kanssa määräaikaista sopimusta, kun se on kiellettyä paikallisten toimihenkilöiden työsuhteen ehtoihin sovellettavien toimielimen omien määräysten mukaan, joita annettaessa on otettu huomioon sen valtion määräykset ja käytännöt, jossa toimihenkilö hoitaa tehtäviään. Näin ollen ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on arvioitava Italiassa tehtäviään hoitavien paikallisten toimihenkilöiden työsuhteen ehtoja koskevien komission määräysten 3 artiklan mukaisesti, edellyttävätkö työhön liittyvät olosuhteet tai työn luonne sitä, että pääasian asianosaisten välillä tehty paikallisen toimihenkilön työsopimus on määräaikainen. Jos vastaus on kieltävä, tämän tuomioistuimen on muutettava kyseinen sopimus toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi.

La Pergola Wathelet Edward

Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä marraskuuta 2000.

R. Grass

kirjaaja

La Pergola

viidennen jaoston puheenjohtaja